



**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**



LATVIJAS UNIVERSITĀTE
**EKSAKTO ZINĀTŅU
UN TEHNOĻIJU
FAKULTĀTE**



**STARPNOZARU IZGLĪTĪBAS
INOVĀCIJU CENTRS**
LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Kādi šķēršļi ir jāpārvar, lai uzlabotu izglītības kvalitāti?

LU ETZF SIIC direktore, vadošā pētniece
Dr. Paed. Dace Namsone
21.08.2024.

Kopīgi domāsim par to, «*kā domājam par izglītības kvalitāti?*» :

- *No kādiem skatu punktiem var raudzīties uz izglītības kvalitāti?*
- *Laba pārvaldība – kā to mērīt?*
- *Atbilstība mērķim kā kvalitāte*
- *Kvalitatīvas mācības – kā to mērīt?*
- *Izglītības pieejamība kā kvalitāte*

Cik lielā mērā šie dati liecina par izglītības kvalitāti?

- **Pašvaldība X**

Pūču skola

77% (+25% pret valsts vidējo)

Taureņu skola

29% (- 23% pret valsts vidējo)

- **Pašvaldība Y**

Čiekuru skola

- 42% (-10 % pret valsts vidējo)

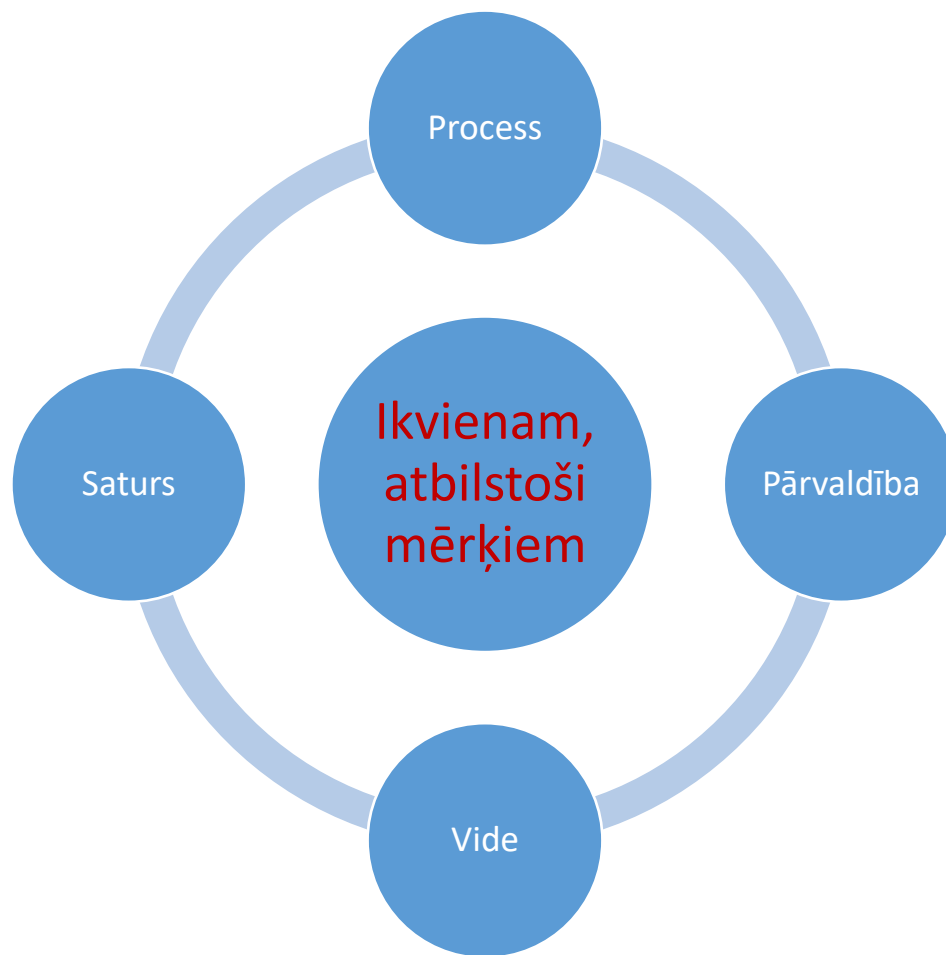
Skolēnu sniegums 9.kl. CE matemātikā
(valstī vidēji 52%); 2023.

Kā var raudzīties uz izglītības kvalitāti?

- **Kvalitāte** ir kāda objekta (produkta, procesa vai sistēmas) īpašību kopums; tā nosaka spēju apmierināt iepriekš noteiktas prasības; sasniegt mērķus vai attaisnot gaidas un cerības.
- **Izglītības kvalitāte** – [...] līmenis, līdz kuram izglītības produkts ir saskaņā ar mērķiem un uzdevumiem [...] (Scherman, Bosker & Howie, 2017)



- *Izglītības kvalitāte — izglītības process, saturs, vide un pārvaldība, kas ikvienam nodrošina iekļaujošu izglītību un **iespēju sasniegt augstvērtīgus rezultātus atbilstoši sabiedrības izvirzītajiem un valsts noteiktajiem mērķiem** (Izglītības likuma grozījumi 08.04.2021.)*



Redzējums par izglītības kvalitāti

Vai šādi izglītības kvalitāti redz visi, kuri dod balvas vai soda par CE rezultātiem un olimpiādēm?

Vai šādi izglītības kvalitāti redz katrs zālē sēdošais?



Uz kvalitāti objektīvi var raudzīties no dažādām perspektīvām.

Cēlonis: visaptverošas diskusijas trūkums sistēmā un sabiedrībā, ko gribam panākt

Šķērslis 1: izglītības kvalitāte – kā katrs to redzam?

Kvalitāte *kā*:

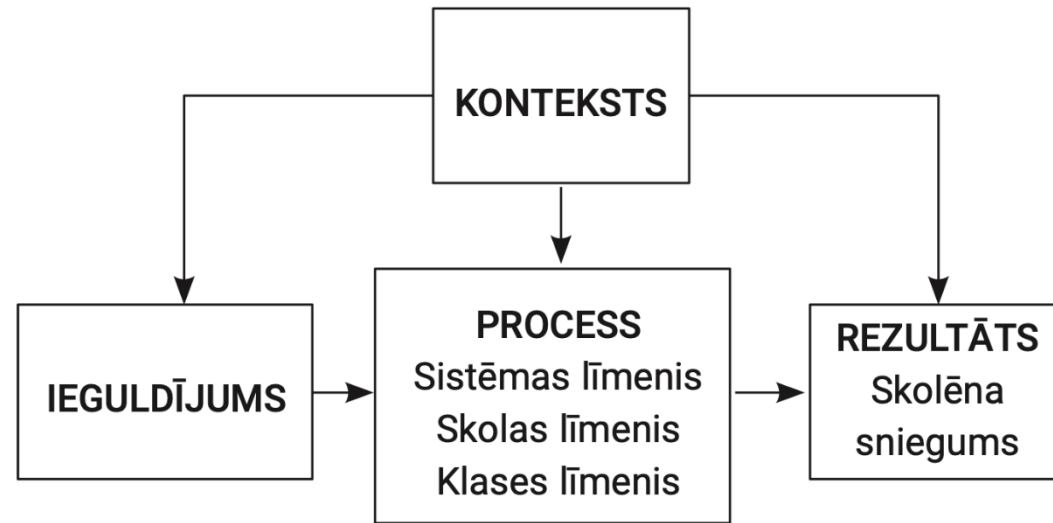
- *izcilība,*
- *sliksnis,*
- *neklūdīšanās,*
- *atskaitīšanās sabiedrībai,*
- ...



Kvalitāte *kā*:

- *nepārtraukta pilnveide,*
- *transformācija*
- ...

Redzējums par izglītības kvalitāti: kvalitāte kā nepārtraukta pilnveide



- ***Ko nepieciešams uzlabot procesā, lai iznākums būtu labāks?***
- *Kā mēs zinām, ko skolēni ir iemācījušies?*
- *Ko darīsim, ja mācīšanas un mācīšanās process nav bijis pietiekami efektīvs?*

/Bambrick-Santoyo, 2019/

Piemērs. *Kvalitāte kā nepārtraukta pilnveide*

- **Pūču skola**

Augsts SES (vecāku ieinteresētība, t.sk. privātskolotāju iespējas u.c.)

*Snieguma tendence vairāku gadu laikā **stabila***

- **Čiekuru skola**

Zems SES (vecāku neieinteresētība, daļa skolēnu dodas uz tālmācības skolām u.c.)

- *Snieguma tendence vairāku gadu laikā – **progresīva***
- *2023./2024. m.g. visi skolēni nokārtojuši valsts pārbaudes darbus*

Kāda ir laba izglītības pārvaldība?

Piemērs. Akreditācijas vērtējums gan Čiekuru, gan Pūču skolai ir «labi»

- **Pūču skola**
- *Vadība uztur procesu; uz attīstību virzītas darbības veic formāli (jo rezultāts taču ir augsts)*

Pašvaldībā X - kvalitāte kā izcilība
(«Izcilākie skolēni vienā skolā»)

- **Čiekuru skola**
- *Vadība **liek klāt** -ievieš mācīšanās monitoringu, stiprina iekļaujošo izglītību, ieguldās skolotāju mācīšanās grupu izveidē u.c.*
- **Skolā – kvalitāte kā pilnveide**
- **Pašvaldībā Y – kvalitāte kā izcilība**
(*direktora alga ir saistīta ar CE rezultātu*)

Kā tas var veicināt direktora motivāciju???

Šķērslis 2: Kā domājam par pārvaldību?



Pārvaldība kā kontrole
un administrēšana

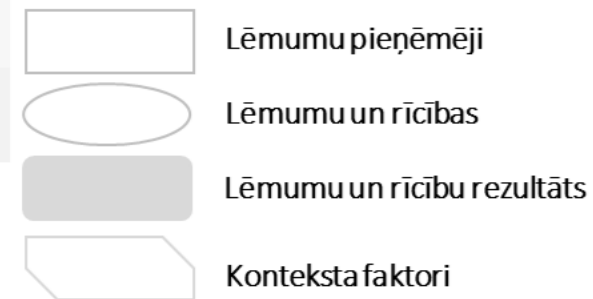
Kvalitāte kā izcilība, kā
sliexsnis

Pārvaldība kā attīstība,
kas balstās datos

Kvalitāte kā
nepārtraukta pilnveide

PAŠVALDĪBA

ADMINISTRATĪVI
LĒMUMI



KOPIENA

SKOLA

Redzējums
Prasmes

VADĪTĀJS

KOMANDA

Vērtības
Motivācija

UZTICĒŠANĀS

LĒMUMI

SKOLAS VADĪBA

Pieprasījums pēc
sasniegumiem

Mērķu
sardze

2. LĪMEŅA VADĪTĀJI

Personāla
attīstīšana

Kolektīvā
efektivitāte

Atbalsts skolēnam

Mācīšanās organizēšana

Mācīšanās monitorings

SKOLOTĀJI

SOCIĀLEKONOMISKAIS
STATUSS

Pamatdarbības
Mācīšanās prasmes un motivācija
Satura mācīšana

KLASE

Skolēnu sniegums klasē

SKOLĒNI

Atbilstība mērķim kā kvalitāte

Piemērs. Atbilstība mērķim kā kvalitāte (PISA 2022 rezultāti matemātikā)

Nacionālajā attīstības plānā:

[159] Jāuzlabo skolēnu prasmes lasīšanā, dabaszinātnēs un matemātikā, lai pieaugtu skolēnu sagatavotība un interese par turpmāko izglītību **tajās specialitātēs, kurās tiek iegūtas uzņēmējdarbībai un darba tirgum nozīmīgas prasmes un zināšanas un kuras ir perspektīvākas nākotnes ekonomikas kontekstā** [NAP, 2020]

Politikas rezultāts: Kvalitatīva un mūsdienīga izglītība.

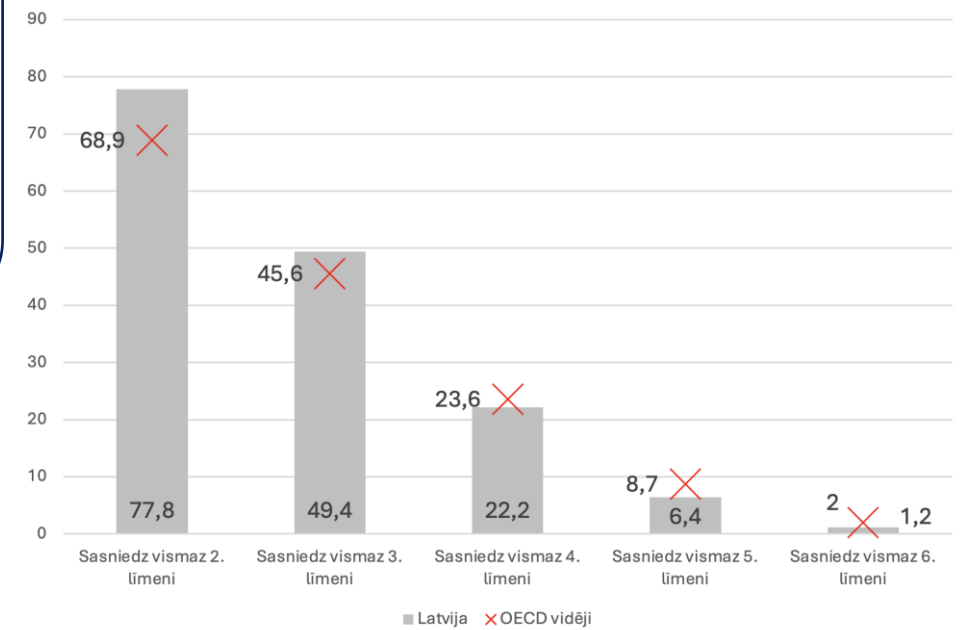
Rezultatīvais rādītājs - Skolēni (15 g.v.) ar augstiem mācību rezultātiem (PISA 5. & 6. līm.): 8,8 un 9%. (IAP 2024. un 2027.)

Mācību saturs. Matemātikas jomas standarts pamatzglītībā virzīts uz matemātiskās pratības apguvi, t.i., mērķi, ko mēra OECD PISA (MK noteikumi Nr. 747)

22,2 % Latvijas skolēnu nesasniedz PISA 2. līmeni matemātikā

6,4 % Latvijas skolēnu demonstrē augstāko sniegumu matemātikā (5. un 6. līm.)

OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>.



Šķērslis 3: Kā domājam par rezultātu un mērķi?

Augsts **atsevišķu labāko** skolēnu sniegums

Kvalitāte kā izcilība



Snieguma **izaugsme ikvienam** skolēnam veicot uzlabojumus procesā, t.sk. kompensējot SES

Kvalitāte kā nepārtraukta pilnveide

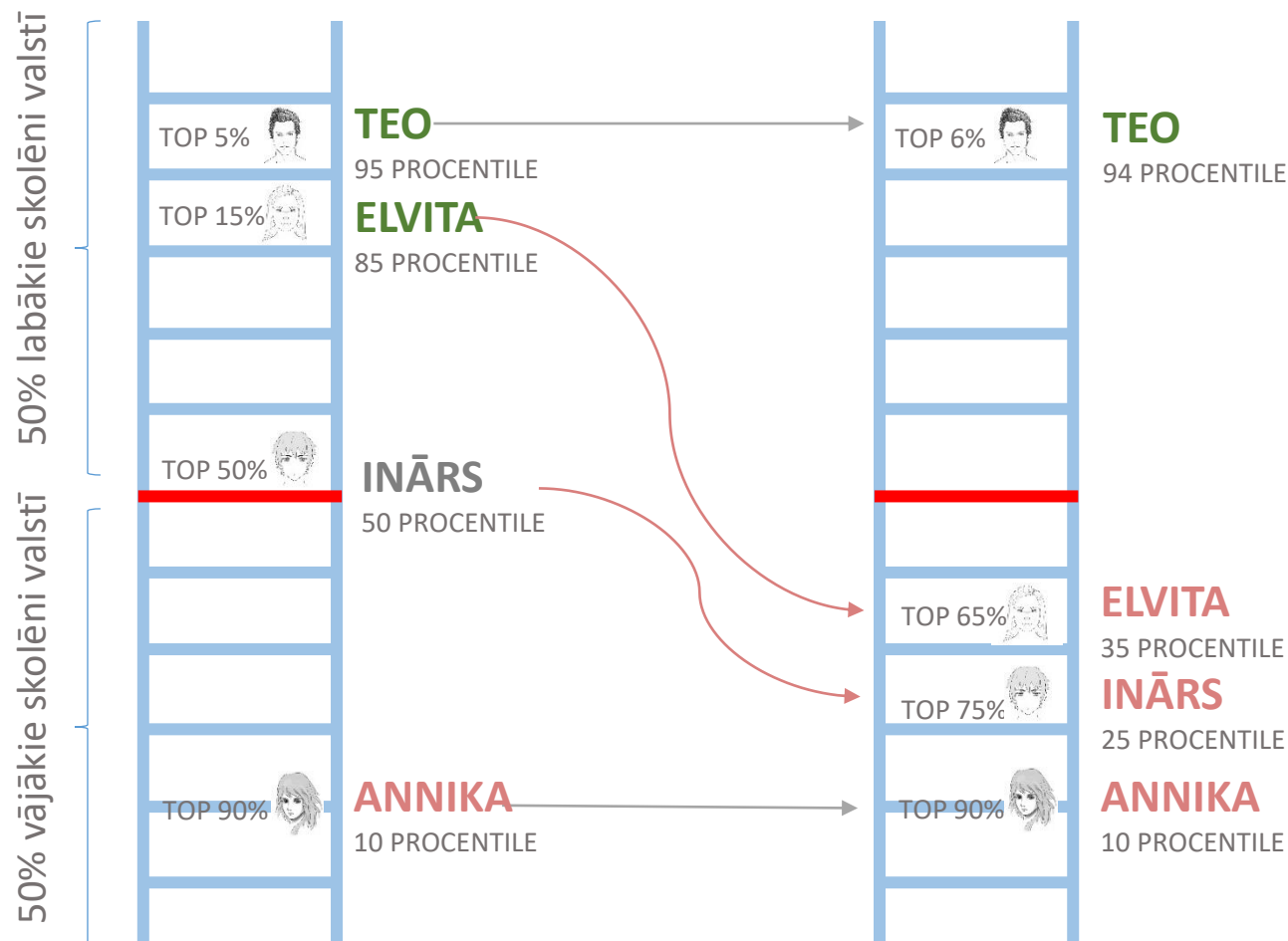
Piemērs. *Skolēna izaugsme*

VPD matemātikā 3. klasē

(Kaiju skolas 3. A klase)

VPD matemātikā 6. klasē

(Kaiju skolas 6. A klase)



Piemērs. *Kā domājam par rezultātu un mērķi?*

- **Pūču skola**

- 4.līmenis (tuvu 5.) PISA
- *Neredz šo mērķi un nepieciešamību paaugstināt sniegumu pret šo mērķi*

- **Taureņu skola**

- 2.līmenis
- *Kritiska situācija konkurētspējai darba tirgū*

- **Čiekuru skola**

- 3.līmenis PISA
- *Šo mērķi neredz kā savu, jo tiek salīdzināti ar Valsts ģimnāzijām*

Kas jāspēj, lai sasniegtu PISA 5. un 6. līmeni?

ZĒLANDES JAUNUMI

Basketbola komanda uzvar turnīrā!

Komanda uzvarēja visās turnīra spēlēs

Turnīrā komandas vidējā gūto un zaudēto punktu starpība ir 19



Horizontal lines representing a table or list.

Vai, ņemot vērā vidējo gūto un zaudēto punktu starpību turnīra laikā, ir iespējams, ka komanda nekad patiesībā nav uzvarējusi spēli ar 19 punktu starpību?

- O Jā
- O Nē

Skaidrojiet savu atbildi.

Saskata matemātisku situāciju.

Spriež matemātiski.

Skaidro.

OECD (2023), *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>.

Šķērslis 4: Kam pieder mērķis?

«Domājam lozungos,
sarežģītā politiskā
valodā».

*Sistēmas virsotnē ir
formulēti mērķi un labi
dokumenti; tie ir pārāk tālu
no cilvēkiem skolās;
iesaistei formālo partneru
darba grupās nereti nav
uzticības mandāta.*



Sarunājamies skaidrā
valodā, ko gribam
panākt!

*Veidojot forumu kopīgai
izpratnei, radot sistēmā
jauninājumu **ieviešanas
instrumentus***

**Kvalitāte kā nepārtraukta
pilnveide**

Piemērs. *Skolas mērķu problēma*

Ko Jūs gribat skolā panākt?

Motivēti skolēni, cieņpilna attieksme

Lai skolēns ir lepns par savu skolu, motivēts, apmierināts

Pašvadīts process

Lai skolēni būtu laimīgi...

Caur skolu kulturizēties

Noturēt līmeni

Mums ir jābūt vidusskolai

Jaunie valsts pārbaudes darbi

Brīnišķīgi sakārtota dokumentācija

/Atbildes uz interviju jautājumiem. LU SIIC, 2023/

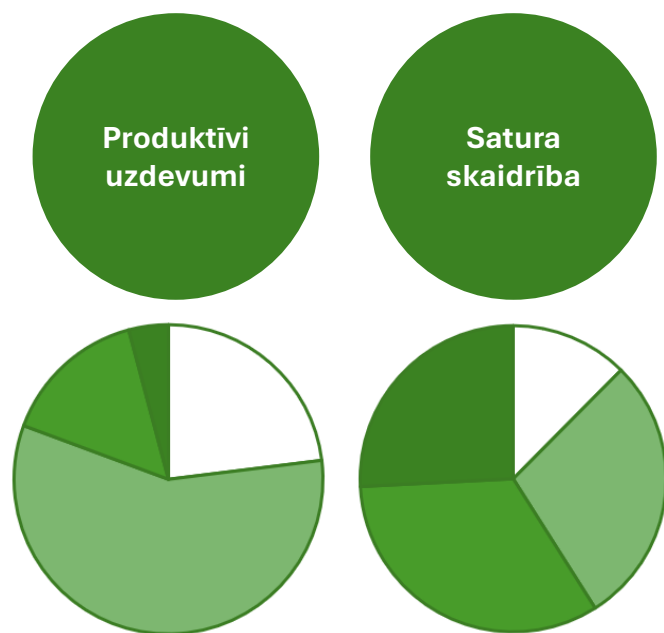
Panākt, lai skolēnu sniegums matemātikā, pamatskolu beidzot, pieaug līdz 40% (ir 30%), sekmējot izaugsmi katram skolēnam

Mērķim vajadzētu rasties no datiem un būt saistītam ar valsts un sabiedrības mērķiem!

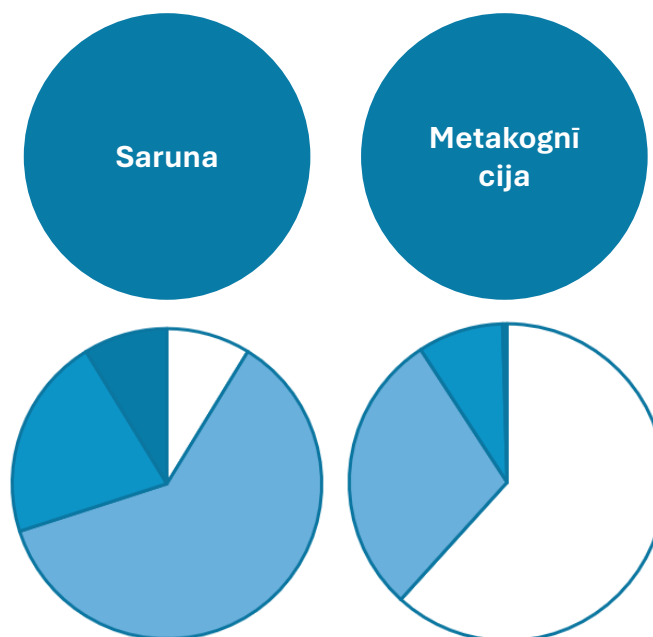
*Kādas ir kvalitatīvas mācības, kā
to izmērīt?*

Kvalitatīvs matemātikas mācību process un tā īstenošana

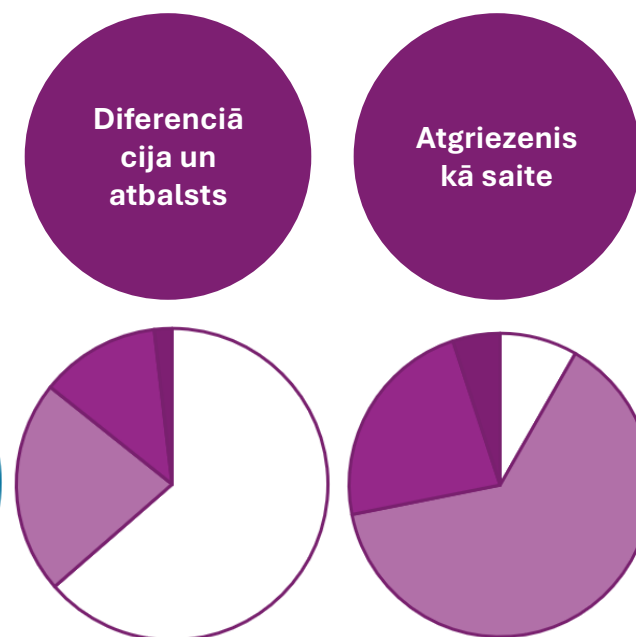
Ko es mācos?



Cik dziļi es tieku?



Kā tieku tālāk?



n= 217

2017.-2022. 1.-12.klase

Šķērslis 5: Kā domājam par mācībām?

«Mums visi skolotāji ir profesionāļi»

Kvalitāte kā izcilība



Mācīšanai ir ietekme uz skolēnu sniegumu

«Mēs skolā mērām mācīšanas kvalitāti, lai to uzlabotu»

Kvalitāte kā nepārtraukta pilnveide

Piemērs. Mācību stundu vērošana

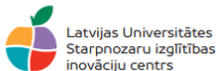
Kad Jūs ejat vērot stundas – ar ko Jūs salīdziniet redzēto – ar savu personīgo pieredzi vai kvalitatīva procesa aprakstu, t.s. labo praksi?

Vai Jūsu skolā ir izveidots **labās prakses apraksts** efektīvai mācību stundai?

Kā skolotāji zina, kāda kvalitāte konkrēti tiek sagaidīta matemātikas stundā?

Kritērijs	Dimensija	Snieguma progressa deskriptori			
LAI 1.1. Mācīšanās mērķu skaidrība	Mērķa formulējums	Zinu laba sasniedzamā rezultāta (SR) formulējuma kritērijus (skaidrs, izmērāms, būtisks, atbilstošs, sasniedzams laikā, skolēniem saprotamā valodā). Stundā formulēju SR, kas atbilst 1-2 kritērijiem.	Formulēju SR atbilstoši laba mērķa kritērijiem. Ja nepieciešams, dodu snieguma kritērijus.	Izvirzu atbilstoši visiem kritērijiem noformulētu SR un snieguma kritērijus skolēniem saprotamā valodā.	Mācu skolēnus formulēt visiem kritērijiem atbilstošus mērķus (sasniedzamos rezultātus), izveidot snieguma kritērijus.
	Komunicēšana. Saprotamība skolēniem	Nosaucu, dažreiz parādu uz tāfeles/ekrāna.	Izmantoju skolēnu vecumam un pieredzei piemērotu SR komunikēšanas veidu (skolēni dzird, redz pilnu formulējumu vai atslēgas vārdus uz tāfeles/ekrāna, saņem rakstiski). Jautāju dažiem skolēniem par mērķu un snieguma kritēriju saprotamību, skaidrību.	Uzdodu konkrētus jautājumus, lai pārliecinātos par SR saprotamību.	Iesaistu skolēnus SR formulēšanā, precizēšanā.

Namsonē, D., Čakāne, L., & Erīna, D. (2021). THEORETICAL FRAMEWORK FOR TEACHERS SELF-ASSESSMENT TO TEACH 21ST CENTURY SKILLS. doi:<https://doi.org/10.17770/sle2021vol2.6437>



Pieejamība kā kvalitāte

Šķērslis 6: Kā domājam par pieejamību?

Kā pilnveidot skolas ēku
un tās infrastruktūru?

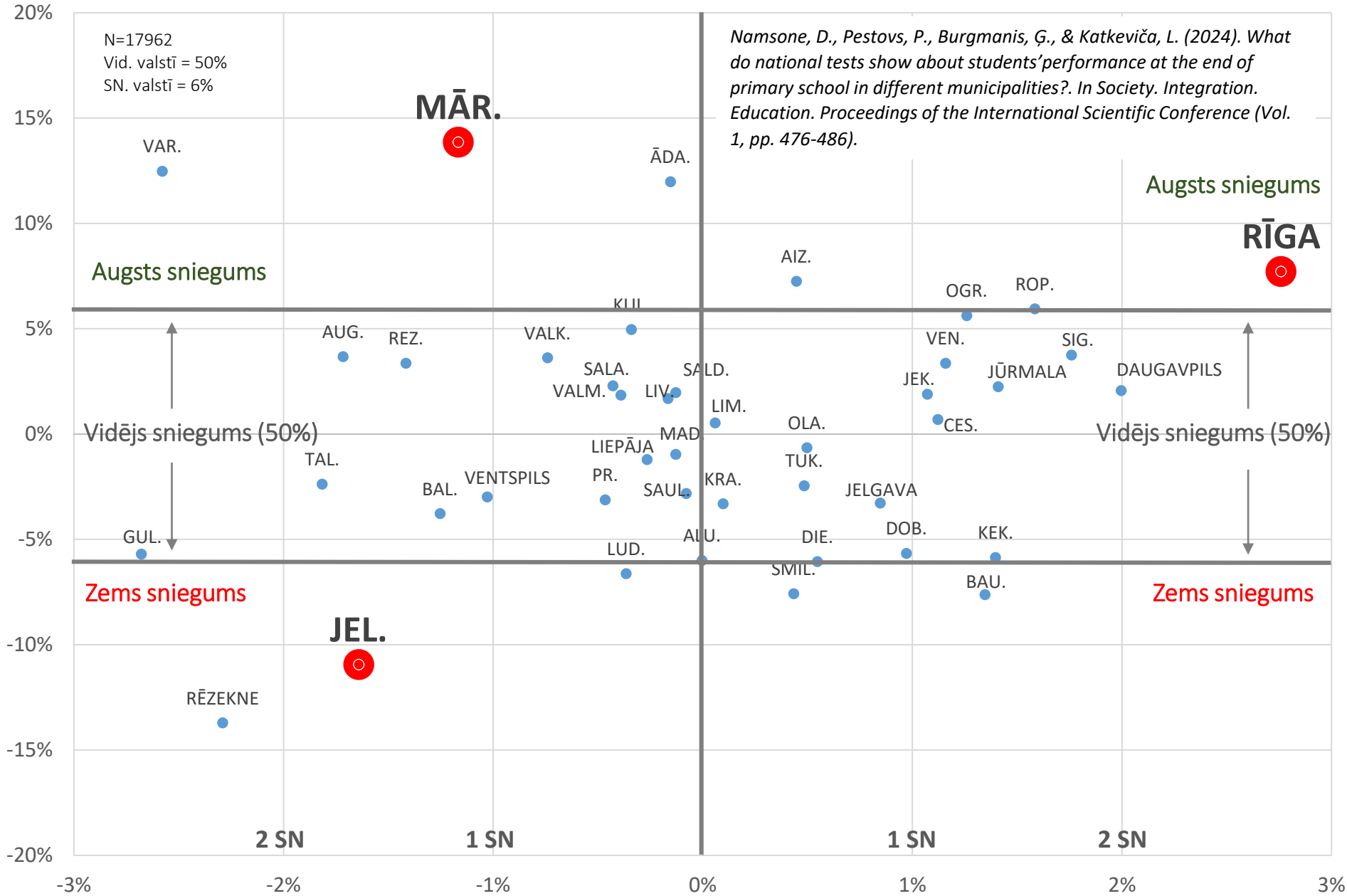


Kā sniegt **ikvienam**
pieejamu un vienlīdz
kvalitatīvu izglītību
katrā pašvaldībā, skolā,
klasē?

MATEMĀTIKA

>6% - augsts sniegums; -6 līdz +6% - vidējs sniegums; <-6% - zems sniegums

Vidējā snieguma salīdzinājums pret valsts vidējo

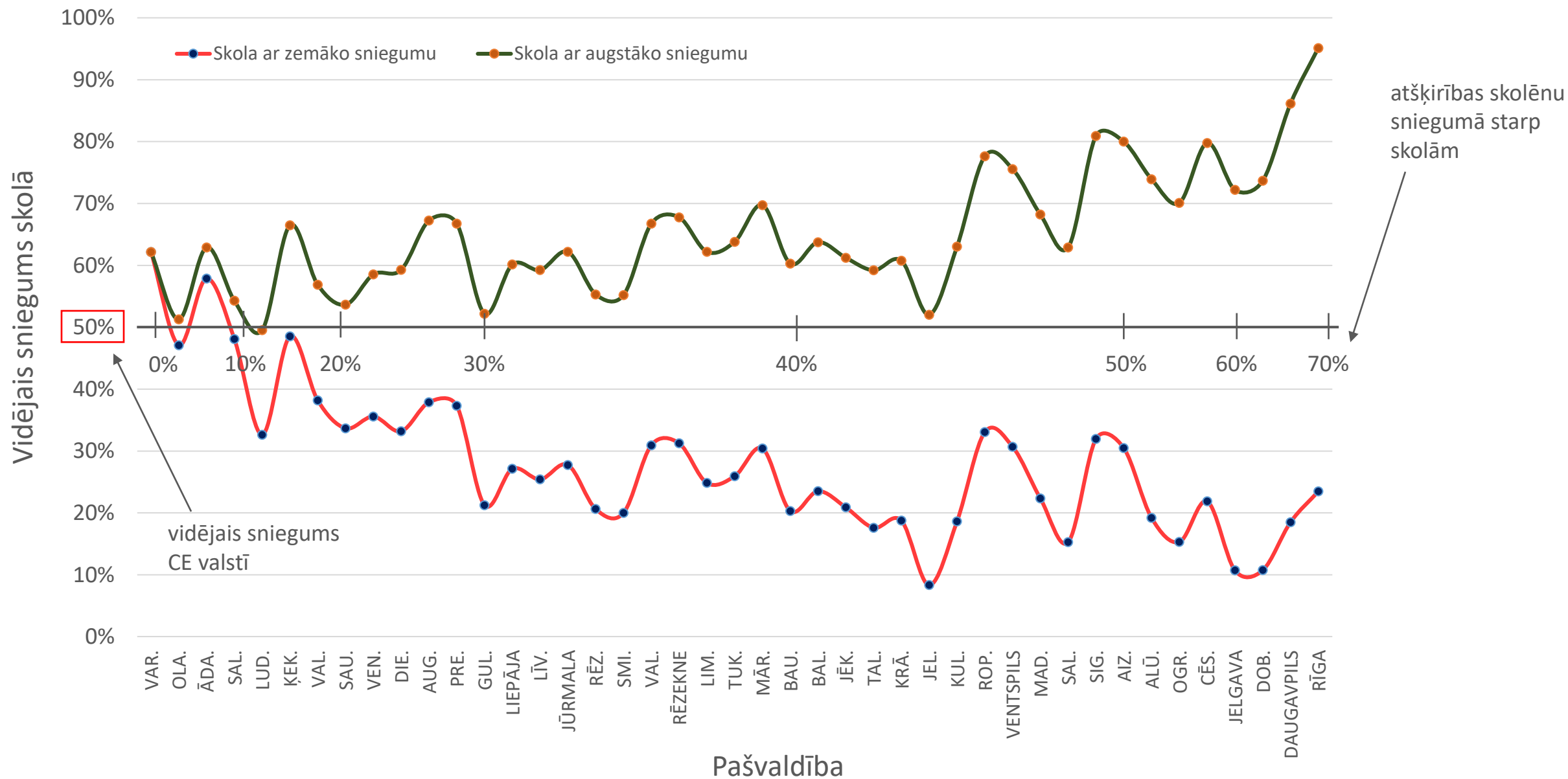


Namsone, D., Pestovs, P., Burgmanis, Ģ., & Katkeviča, L. (2024). What do national tests show about students' performance at the end of primary school in different municipalities?. In Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference (Vol. 1, pp. 476-486).

Standartnovirze administratīvās teritorijas ietvaros

AIZ.	Aizkraukles nov.
ALU.	Alūksnes nov.
AUG.	Augšdaugavas nov.
ĀDA.	Ādažu nov.
BAL.	Balvu nov.
BAU.	Bauskas nov.
CES.	Cēsu nov.
DAUGAVPILS	Daugavpils
DIE.	Dienvidkurzemes nov.
DOB.	Dobeles nov.
GUL.	Gulbenes nov.
JEK.	Jēkabpils nov.
JEL.	Jelgavas nov.
JELGAVA	Jelgava
JŪRMALA	Jūrmala
KEK.	Ķekavas nov.
KRA.	Krāslavas nov.
KUL.	Kuldīgas nov.
LIEPĀJA	Liepāja
LIM.	Limbažu nov.
LIV.	Līvānu nov.
LUD.	Ludzas nov.
MAD.	Madonas nov.
MĀR.	Mārupes nov.
OGR.	Ogres nov.
OLA.	Olaines nov.
PR.	Preiļu nov.
REZ.	Rēzeknes nov.
RĒZEKNE	Rēzekne
RĪGA	Rīga
ROP.	Ropažu nov.
SALA.	Salaspils nov.
SALD.	Saldus nov.
SAUL.	Saulkrastu nov.
SIG.	Siguldas nov.
SMIL.	Smiltenes nov.
TAL.	Talsu nov.
TUK.	Tukuma nov.
VALK.	Valkas nov.
VALM.	Valmieras nov.
VAR.	Varakļānu nov.
VEN.	Venstpils nov.
VENTSPILS	Venstpils

Izglītības iestāžu ar augstāko un zemāko skolēnu sniegumu CE matemātikā 9. klasei 2023. gadā izkliede pašvaldības ietvaros



Ieteikumi identificēto šķēršļu pārvarēšanai

1. Visos sistēmas līmeņos veidot kopīgu padziļinātu redzējumu par pilnveidi kā izglītības kvalitāti un ceļu uz izcilību caur katra skolēna izaugsmi.
2. Visos līmeņos restartēt sistēmas izpratni par sagaidāmo rezultātu un analizēt rezultātu atbilstību izvirzītajiem mērķiem.
3. Salīdzināt skolēnu izaugsmi izglītības posmos skolā, analizējot procesu, ieguldījumu un SES līdzīgu skolu grupās.
4. Nostiprināt skolas vadības funkcijas (pārvaldību) mācīšanas un mācīšanās vadīšanā un monitoringā, personāla attīstīšanā konkrētu mērķu sasniegšanai.
5. Izglītības sistēmā vairot zināšanas un ekspertīzi, t.sk. radīt un mērogot kvalitatīvus un pētniecībā balstītus jauninājumu ieviešanas instrumentus skolām un pašvaldībām.

Paldies par uzmanību!

dace.namsone@lu.lv



LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKSAKTO ZINĀTŅU
UN TEHNOĻIJU
FAKULTĀTĒ



STARPNOZARU IZGLĪTĪBAS
INOVĀCIJU CENTRS
LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ



Prezentācijā izmantoti dati un secinājumi no Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Universitātes projektiem:

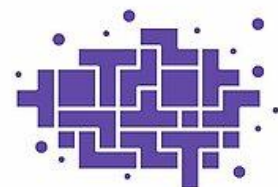
1. “Funkcionālais modelis personalizētiem un automatizētiem skolotāju profesionālās pilnveides risinājumiem.” (Fundamentālo un lietišķo pētījumu programma; projekta nr. lzp-2023/1-0122)
2. “Datos balstītu risinājumu izveide skolas izaugsmei” (Fundamentālo un lietišķo pētījumu programma; projekta nr. lzp-2021/1-0445)
3. “Inovatīvi risinājumi skolu kvalitātes vērtēšanai lietpratības (kompetenču) attīstīšanai” (LU Efektīvas sadarbības programma; projekta nr. lu-2019/1-3176)
4. “Inovatīvi risinājumi kombinētās mācīšanās ieviešanai mācību procesa digitālās transformācijas kontekstā” (Valsts pētījumu programma, projekta Nr. VPP-LETONIKA-2021/1-0010)
5. «Individualizēta un personalizēta atbalsta sistēma skolēnu tekstpratības, rēķinpratības un dabaszinātniskās pratības attīstīšanai» (Valsts pētījumu programma, projekta Nr. VPP-IZM-Izglītība-2023/1-0001)



Latvijas Zinātnes padome



VPP
Valsts pētījumu
programma



FLPP
FUNDAMENTĀLIE UN
LIETIŠĶIE PĒTĪJUMU
PROJEKTI



STARPNOZARU IZGLĪTĪBAS
INOVĀCIJU CENTRS
LATVIJAS UNIVERSITĀTE